

Блудні душі

КУПИТИ

Після того як останні американські війська залишають В'єтнам, брати Мінь і Тхань із сестрою Ань вирушають до Гонконгу, пообіцявши, що незабаром вони знову будуть разом із батьками та молодшими братами й сестрами. Але стається трагедія — і троє дітей сиротіє. Шістнадцятирічна Ань за ніч мусить узяти відповідальність за молодших братів. У наступні роки Ань з братами іммігрують до Великої Британії: життя в переповнених таборах і центрах переселення, а згодом — і в Лондоні, де панує соціальна нерівність. Ань працює на фабриці, щоб оплачувати рахунки. Мінь тиняється вулицями разом із однокласниками, які покинули школу.

А наймолодший Тхань після уроків грає з друзями в футбол. Dorослішаючи, брати й сестра пізнають, як це — жити з почуттям провини через те, що вони вижили. Кожен вибір віддаляє їх одне від одного, аж поки не лишається єдине, що ще може їх об'єднати, — любов. «Блудні душі» — це лірична оповідь, заснована на історичних джерелах, яка повертає голоси втраченим і загубленим. Це яскравий дебют Сесіль Пін.

І породила вона сина, а він
назвав ім'я йому: Гершом, бо сказав:
Я став приходьком у чужому краї.
*Вихід 2:22**

Я дивилася на їхні маленькі тіла
й дивувалася, як у таких невеликих
посудинах може вміститися так багато горя.
*«Червоні частини», Меггі Нельсон***

1

Листопад 1978 — Вунгтам, В'єтнам

Є прощання, і є виловлювання тіл із води. Усе, що посередині, — спекуляція.

Протягом наступних років Тхі Ань цівка за цівкою відпускатиме спустошливі спогади про човен і табір; вони сочитимуться з неї, допоки не перетворяться на шепіт. Але вона відчайдушно триматиметься за згадку про останній вечір: від аромату рису, що парує на кухні, до дотику шкіри, коли мама обійняла її востаннє.

Вона запам'ятає, як мати, готуючи улюблену доньчину страву — карамелізовану тушковану свинину з яєчною, — наспівувала «Tous Les Garçons et Les Filles» Франсуази Арді. На той час французи вже двадцять п'ять років як покинули В'єтнам, але їхня музика залишилася, заповонивши домівки Вунгтама мелодіями є-є*.

Ань пакувала рюкзак у сусідній кімнаті, зважуючи, що брати, а що лишати.

— Багато не бери, — казав їй батько. — На човні буде мало місця.

Вона притисла до грудей шкільну форму — плісировану спідницю та білу блузку із закороткими як на шістнадцятирічну дівчину рукавами — і поклала до решти речей.

Її брати, Тхань і Мінь, робили те саме в кімнаті навпроти: їхні речі всіювали кахельну підлогу, і Ань чула, як вони сваряться. У них був один рюкзак на двох, і Тхань наполягав, що оскільки його одяг дрібніший (адже йому десять, а Міню тринадцять), то Мінь має взяти із собою менше речей.

— Твій одяг займає забагато місця. Буде чесно, якщо я візьму більше, ніж ти.

У кімнату зайшла мати, щоб з'ясувати причину шуму, і слідом за нею потягнувся аромат карамелізованої свинини. Голос Тханя, який взявся був пояснювати, у чому річ, став затихати: його дріб'язковий клопіт потьмянів перед роздратованим обличчям матері.

— Пробач, — пробурмотів він, і Мінь переможно заусміхався. — Це неважливо.

Крізь відчинені двері кімнати Ань бачила, як їхній молодший братик Дао спостерігає за сваркою, сидючи на краєчку футона. Синя футболка, яку він доношував за Тханем, була йому завелика; він занепокоєно м'яв у руках простирadlo. Ань знала, що він не любить, коли брати сваряться: боявся, що доведеться обирати сторону одного й дражнити іншого. З усіх братів і сестер Дао турбував її найбільше. Ань переймалася тим, як складеться його життя в Америці, бо через сором'язливість йому могло бути важко знайти там друзів. Останні кілька місяців вона присвятила спробам виманити його з мушлі, заохочуючи пограти в кульки чи кидання монет* з іншими сільськими дітьми, які збиралися біля баньяна.

— Будь ласка, не треба, — казав він, намагаючись сховатися за неї. — Я краще побуду з тобою.

Мама підняла його з ліжка за простягнуті руки.

— Ходімо, Дао, — промовила вона, беручи хлопчика на руки. — Твоїм братам треба зібрати речі.

Вони вийшли з кімнати разом, і, проходячи повз Ань, мама спитала:

— Ти вже закінчила? Можеш допомогти мені з вечерею?

— Так, мамо, — відповіла Ань, запихаючи в рюкзак решту одягу, розкладеного на ліжку. Коли вона зайшла слідом за ними на кухню, мати опустила Дао на землю.

— Можна й мені допомогти? — запитав він.

Мати ніжно прибрала волосся з його обличчя й проказала:

— Ні, сьогодні немає завдань для маленьких хлопчиків. Можеш піти у вітальню до батька.

Дао розчаровано кивнув і, поглянувши на Ань круглими очима, пішов у вітальню. Ань підозрювала, що мати хоче побути з нею наодинці — провести зі старшою донькою коштовні хвилини перед її відбуттям.

Найменший із братів, малюк Хоанг, спав у ліжечку, заколисаний ритмічними звуками приготування їжі: брязканням сковорідок і шипінням олії. Ань помішувала свинину, поки мати нарізала квашену капусту дрібними шматочками — її рука тремтіла. Здавалося, що вони розігравали виставу: буденна вечеря посеред тижня, їхня кухня — це сцена, а каструлі й сковорідки — реквізит. Кружляючи тісним приміщенням, вони, однак, уникали погляду одна одної, замість звичних теревенів лунали лише спорадичні вказівки: «Не забудь позбирати залишки з дна каструлі» і «Додай трохи нуокчаму*». Декілька разів Ань помічала, як мати розтуляла губи, наче зібравшись щось сказати, наче наважившись виповісти думку, що не давала їй спокою, — але з вуст зривалося лише зітхання.

Молодші сестри Ань — Май і Ван - накривали на стіл, обережно втримуючи в маленьких руках стоси мисок і тарілок; довге волосся розліталось за їхніми спинами, ледь чутно тупотіли босі ноги. За цим заняттям дівчата повторювали те, що пройшли в школі протягом дня:

— Чотири помножити на чотири дорівнює шістнадцять. Чотири помножити на п'ять дорівнює двадцять. Чотири помножити на шість дорівнює двадцять чотири, - карбували в один голос вони. Коли одна помилялася, інша її виправляла:

— Двадцять вісім, а не двадцять шість, — саме зауважила Ван, коли вони з Май повернулися на кухню. Ань вручила сестрам по тарілці зі свининою, виклавши її з каструлі, з якої здіймалася пара. Дівчаткам подобалося носити їжу на стіл, бо дорогою можна було вхопити собі пару

шматочків — їх виказували крихти на білих жилетках. Авжеж, щойно вони зникли з виду, Ань почула, як Май каже: «Це завеликий шматок», — і Ван шикає на неї у відповідь.

Батько сидів у глибині вітальні, схилившись над домашнім вівтарем, а Дао уважно спостерігав за ним з обшарпаного шкіряного дивана. Вівтар прикрашали фотографії їхніх дідусів і бабусь. На одній із них татові батько й мати грізно дивилися в камеру, стоячи перед будинком з новонародженою Ван на руках. За їхніми спинами виднілися сусідські кури, що снували сухим чорноземом Вунгтама, і випрані речі, розвішані між кухонним вікном і найближчою пальмою. У сусідній рамці бабця по мамі — на високих підборах, із зібраним у пучок волоссям — позувала біля пишно оздоблених сходів на весіллі доньки. А поруч — портрет її чоловіка: знятий великим планом, дідусь зі своєю білосніжною усмішкою й ледь сивим волоссям нагадував голлівудського актора. Усі четверо померли одне за одним протягом трьох років після падіння Сайгона* й повернення останніх солдатів в Америку — немов зів'яле листя зашурхотіло від пориву вітру. А втім, вони вже були старі й змучені, тож їхня смерть не стала несподіванкою. Але поспіх, з яким вони відійшли, змусив Ань замислитися, чи не доклалася до цього війна: чи може надія бути джерелом життя, а її щезнення — передвісником смерті.

КУПИТИ